1998. XI. ÉVFOLYAM 5. SZÁM JÚLIUS-AUGUSZTUS

SZÓSZÓLÓ

10 éves a TUDOSZ

A TUDOMÁNYOS ÉS INNOVÁCIÓS DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA

A tartalomból:

A kezdetek (1993!)

Az Akadémiáról szóló törvényjavaslat vitájának megkezdéséről
(2. oldal)

Nők és a környezetvédelem
(3. oldal)

Politika mint termék
Választási értékeink
(4. oldal)

Részlet a kormányprogramból:

Kutatás-fejlesztés

Magyarország tehetségekben gazdag ország, már eddig is sokat tett a világ tudományáért, a Nobel-díjas magyar tudósok megbecsülést hoztak. A kutatási-fejlesztési tevékenység hazai helyzete mégis drámai. Az elmúlt néhány évben Magyarországon a kutatásra, innovációra fordított anyagi források reálértékükben a harmadára zsugorodtak.

A kormány úgy ítéli meg, hogy nem lehet lemondani a saját kutatás-fejlesztésről, hiszen ez nem csak a versenyképesség, hanem a befogadóképesség előfeltétele is. kormányzati feladatnak tekinti a szakemberképzés támogatását, az alapkutatások finanszírozását, az innovációs tevékenység ösztönzését és az innovációterjedés segítését. Az európai felzárkózó országok sikerei is a kormányzat kutatási-fejlesztési aktivitásán alapulnak.

A kormány a kutatás-fejlesztés közvetlen és közvetett támogatásának növelésével a hazai össztermék 1%-ára, középtávon 1,5%-ára emeli a kutatás és fejlesztés részesedését. Ennek az összegnek megközelítőleg 20-25%-át kell alapkutatásra fordítani, mert ilyen mértékű alapkutatási ráfordítás szükséges ahhoz, hogy a hazai alkalmazott kutatásnak biztos alapja legyen.

A kormány fejlődést ösztönző gazdaságpolitikája megteremti a magánszféra kutatási-fejlesztési aktivitásának alapját. A kormány ezen kívül kedvezményes hitelekkel, adókedvezményekkel és állami megrendelésekkel is segíti ezt a folyamatot. Ösztönzi a műszaki fejlesztés sajátos igényeinek kiszolgálására szakosodott jogi, pénzügyi, marketing szervezetek alapítását. Fontos feladata a kis- és középvállalkozások műszaki fejlesztését elősegítő gazdasági és társadalmi feltételek megteremtése. A közép- és hosszútávú kutatás-fejlesztési stratégia kidolgozásában és a gyorsan változó körülményekhez való folyamatos igazításban a kormány ugyancsak meghatározó szerepet akar vállalni.

Sürgős kormányzati feladat a kutatás-fejlesztés intézményi infrastruktúrájának korszerűsítése, az eredményes intézetek folyamatos fejlesztése. A költségvetés fedezi a kutatóhelyek alapműködését, minden további pénzt pályázati úton kell megszerezni. A kormány ezen a területen is ellenőrizhetővé teszi a költségvetési pénzek felhasználását. Minden pénzforrás felhasználását az eredmények tükrében számon kéri. Továbbfejleszti a már működő és alapvetően bevált pályázati rendszereket.

A kormány átfogó innovációs joganyagot dolgoz ki, amely egységesen tartalmazza a kutatás-fejlesztés piacfenntartás, -fejlesztés rendszerét, garanciákat az állami kötelezettségvállalásokra, a pénzügyi támogatási rendszert és a kutatás-fejlesztést támogató intézményhálózat szervezetét.

Nem a drasztikus átszervezések eredményezik a kutató és oktató tevékenység összekapcsolását, hanem az együttműködések ösztönzése és az ellenérdekeltségek megszüntetése. A kormány kiszélesíti a közös pályázati lehetőségeket. Biztosítani szándékszik minden pályázati formában elnyerhető kutatási támogatás esetében az intézményi hovatartozástól függetlenül az esélyegyenlőséget.

A következő években a hazai kutatás-fejlesztés legfontosabb céljai az Európai Unió kutatás-fejlesztési programjaihoz való csatlakozáshoz, ezen belül az 5. Keretprogramhoz való csatlakozáshoz kötődnek. El kell érni, hogy nagyszámú hazai kutatócsoport legyen alkalmas az uniós pályázatokon való eredményes szereplésre. A kormány kidolgozza a sikeresen pályázó hazai csoportok részére az Európai Unió által megkívánt mértékű nemzeti támogatás módszereit.

A magyar munkásküldött, dr. Vigh László beszéde

Elhangzott az ILO idei Konferenciáján

Tisztelt Elnök Úr!
Hölgyeim és Uraim,
Kollégák, Barátaim!

Mint a Magyar Köztársaság munkásküldötte, hadd kezdjem hozzászólásomat azzal, hogy tolmácsolom a magyar munkavállalók gratulációját Önnek és megválasztott társainak valamint gratulálok a főigazgatói beszámolóhoz.

A magyar munkavállók köre rövid távon két választás, hosszabb távon pedig két átmenet között kell hogy eleget tegyen a munkavállalói érdekképviselet és érdekvédelem és érdekegyeztetés új kihívásainak az öreg kontinens közepén.

A múltba tekintve egy évtizede épp a szakszervezeti megújulással kezdődött a politikai és gazdasági rendszerváltozásunk. Azóta immár a harmadik szabad választás bizonyítja: a piacgazdaság és a parlamenti demokrácia nem csak létrejött, de stabilizálódott is országunkban.

A jövőt illetően szakszervezeti választások előtt áll mozgalmunk, az elkövetkező évtized legnagyobb feladata pedig az egész ország számára kétségtelenül az Európai Unióba történő integráció lesz.

Melyek a munkavállalók képviselőinek elvárásai és követelései amelyek a csatlakozást is elősegítik?

- *több munkahely,*
- *bérek és fizetések emelése,*
- *jobb szociális feltételek,*
- *a szakszervezeti jogok hatályának kiterjesztése az ILO normákkal összhangban,*
- *a munkaügyi törvények módosítása a kollektiv tárgyalások és a tripartizmus javitása érdekében.*

Ebben a bonyolult folyamatban mindig bizton számíthattunk, és számíthatunk az ILO segítségére, mind a konvenciók és ajánlások, mind a Budapestre telepített Közép- és Kelet-Európai Területi és Tanácsadó Iroda kiváló munkatársainak konkrét segítsége formájában.

Elnök Úr!

Erősen reméljük és meg vagyunk afelől győződve, hogy a Konferencia az Ön irányításával jelentős haladást ér el a kitűzött célok elérésében.

Az ülésszak témái ugyanis elsődleges fontossággal bírnak számunkra, hiszen

- a gazdasági átmenettel országunkban beállt munkanélküliség leküzdése aligha valósítható meg a kis - és középméretű vállalkozások fejlesztése nélkül.

- Az integráció folyamán a nemzetközi munkamegosztásba bekapcsolódó magyar dolgozókat is védi majd a szerződéses munkával kapcsolatos ILO konvenció,

- és ha nem teszünk ellene, még a gyermekmunkát sem tekinthetjük csupán távoli kontinensek elszigetelt problémájának.

Végül, de nem utolsósorban az ILO alapvető jogokra vonatkozó elveinek nyilatkozata, és az azt követő eljárás kidolgozása, a nemzetközi munkaügyi egyezmények betarttatásával együtt szilárd elvi alapot adhatnak mindennapos harcainkban azért, hogy a munka világa a jövő évezred Magyarországán korszerű, de ugyanakkor humánus és korrekt legyen, méltón az ILO alapítóinak nemes eszméihez.

Miniszteri életrajzok

Pokorni Zoltán

1962. január 10-én született Budapesten. 1980-ban érettségizett a II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban. Egy évig segédkönyvtáros volt az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1981-1982-ben előfelvételisként sorkatonai szolgálatot teljesített Szombathelyen.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-történelem szakán 1987-ben szerzett magyar nyelv és irodalom-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet. Első és egyetlen munkahelye 1994-ig, képviselővé választásáig a budapesti Toldy Ferenc Gimnázium.

Több konferencián, nemzetközi szemináriumon adott elő az oktatásfejlesztés, a pedagógiai innováció és a szakmai érdekképviselet tárgykörében. Részt vett az Oktatással a Demokráciáért (1991) és a Pro Scholis Urbis Alapítványok (1992) munkájában.

Tanárként bekapcsolódott a fiatal pedagógusok egyesületi szervezkedéseibe, 1988-ban alapító tagja a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének. 1993-ig a PDSZ ügyvivője, szóvivője. Szerkesztette a PDSZ lapját, a Rációt és a PDSZ-füzeteket. A Független Szakszervezetek Demokratikus Ligájának a választmányi és tanácstagja. A Liga képviseletében részt vett az Ellenzéki Kerekasztal munkájában. A Közoktatási Tanács és az Oktatási Érdekegyeztető Tanács tagjaként aktívan részt vett a közoktatási és szakképzési törvényt, illetve a közalkalmazotti törvényt előkészítő vitákban.

1993. októberében belépett a Fideszbe, ekkor minden szakszervezeti tisztségéről lemondott. A párt oktatáspolitikai kabinetjének a vezetője. 1994 óta a Fidesz alelnöke, ettől az évtől parlamenti képviselő. 1994 júniusától a Fidesz-Magyar Polgári Párt képviselőcsoportjának frakcióvezető-helyettese, 1995 februárjától humánpolitikai kabinetvezetője. Az Oktatási, tudományos, ifjúsági és sport állandó bizottság alelnöke, a bizottság ellenőrzési albizottságának az elnöke, részt vesz a Sport, valamint a Felsőoktatási albizottság, továbbá a Tudományos és innovációs nyílt albizottság munkájában is. 1994. december 22-től 1995. december 1-jéig a Költségvetési és pénzügyi állandó bizottságnak tagja, ezen belül az Államháztartási és privatizációs albizottságban dolgozott. 1995. december 1-jétől az Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi állandó bizottság, ezen belül a cigánypolitikai vitanapot előkészítő, valamint a Jogsértettek Egyesületének megkeresésére az Alkotmányügyi bizottsággal együtt alakított albizottságok tagja. 1997-től a Fidesz frakcióvezetője volt.

Orbán Viktor kormányában oktatási miniszter.

Nős, felesége pszichológus. Két fiúk van.

Dr. Hámori József

1932-ben született Fegyverneken.

Az ELTE Természettudományi Karán szerzett biológusi diplomát 1955-ben.

Ezt követően a pécsi Orvostudományi Egyetem Anatómiai Intézetének tudományos munkatársa, 1963-tól a SOTE I. sz. Anatómiai Intézetének tudományos főmunkatársa, tudományos tanácsadója, majd osztályvezetője.

1980-tól címzetes egyetemi tanár, 1990-től a Janus Pannonius Tudományegyetem állattani tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, 1992-94 között az intézmény rektora, az MTA pécsi akadémiai bizottságának tagja, 1988-95 között az MTA neurobiológiai bizottságának az elnöke, 1990 óta az MTA levelező tagja. 1992-től tagja az Európai Akadémiának, 1994-től pedig a Felsőoktatási Tudományos Tanácsnak.

A biológiai tudományok doktora. Akadémiai- és Széchenyi-díjas.

Orbán Viktor kormányában a nemzeti kulturális örökség minisztere.

Nős, négy gyermek apja.

Megállástalan diplomások

Megállástalanok azok, akik ötleteiken, fejlesztéseiken megállás nélkül dolgoznak, függetlenül attól, hogy munkahelyük fogadóképes-e azok eredményére. Ha van olyan fejlesztése, ötlete, ami egyébként csak a dédelgetett álmok és az íróasztal fiókjának tartalmát szaporítaná, olvassa el felhívásunkat.

Az Állástalan Diplomások Országos Bizottsága és az ÁSZOKFA (Állástalanok Szervezetei Országos Közösségének Fejlesztő Alapítványa) új toborzó akciót indít. Keressük azokat a diplomásokat, akik úgy gondolják, hogy van az emberiség szűkebb, vagy tágabb közössége számára hasznos mondanivalójuk, elképzelésük, javaslatuk, amelyet meg kellene vitatni, és jó lenne megvalósítani.

Kérjük, hogy olyanok jelentkezzenek, akiknek kezdeményezése segíti, de legalább is nem veszélyezteti az emberek alapvető szükségleteinek (élelem, lakás, ruházat, jó víz, levegõ, stb., illetve békés, egészséges élet, a kompetensen végezhető munka, tanulás, kultúra, szabad mozgás stb.) kielégítését.

Várjuk azok jelentkezését is, akik nem érzik kielégítõnek jelenlegi munkájukat, és szívesen részt vennének közös humánus fejlesztésekben.

Az elképzelések ismertetéséhez fórumokat szervezünk, a fejlesztésekhez szükséges szakértõket megkeressük. A gyártáshoz munkanélküliekbõl vállalkozó csoportokat szervezünk.

Jelentkezéseket az ország minden részébõl E-mail-ben várunk a koncepció és az igényelt segítség leírásával az alábbi címeken:

jrobert.1@drotposta.hu
aszokfa@c3.hu

Elsõ lépésként az E-mailre van lehetõségünk, késõbb, esetleg megnyithatjuk a honlapot is, vagy találhatunk linket valamelyiken.

A kezdetek (1993!)

Az Akadémiáról szóló törvényjavaslat vitájának megkezdéséről

Egy kis visszaemlékezés:

Az előző Parlament szakbizottságai az MTA-ról szóló törvény módosító javaslatát parlamenti vitára alkalmasnak tartották. A törvényjavaslatot az előző Művelődési és Közoktatási Miniszter nyújtotta be, az új miniszter dönt a törvényjavaslat sorsáról. A Kutatói Fórum, illetve a szakszervezetek a törvénytervezetet jelen formájában nem támogatják.

A Parlament Kulturális Bizottsága megkezdte az MTA-ról szóló törvényjavaslat vitáját 1993. szeptember 16-án.

A Kulturális, tudományos, felsőoktatási, televízió, rádió és sajtó bizottság nem volt határozatképes, ezért a törvényjavaslattal kapcsolatos vélemények egyeztetésére került csupán sor, így a kormány, a pártok és az MTA elnökének véleménye hangzott el.

Kulin Ferenc (a Kulturális Bizottság elnökeként):

Előítéletek, indulatok nélkül vannak az MTA iránt, kötelességük új alapokra helyezni a politika, a tudomány, a kormány és a gazdaság kapcsolatát. Konszenzusra törekszenek.

Kosáry Domokos:

Az egyetemek és az MTA egységét a sztalinalista rendszer bontotta meg, jelenleg az akadémikusok 70 százaléka egyetemi tanár. Az akadémiát jellemző intellektuális színvonalat meg kell tartani.

Bittsánszky Géza (a kormány képviseletében):

A kormány a köztestülethez kapcsolódó kutatóintézetek hálózatlétrehozását támogatja;

A Széchenyi Akadémia a művészeti világ reprezentációját nem tudta megvalósítani, ezért ne legyen nevesítve a törvényben;

Az új minősítési rendszerre való áttérés, a folyamatban levő ügyek átvezetése több évet vesz igénybe, az átmeneti rendelkezések jók;a törvénytervezetben

A kormány nem támogatja, hogy a „nagydoktori" fokozat semmissé váljon.

Rab Károly (SZDSZ):

A törvénnyel szembeni követelmény:

1. rögzítse az MTA szerepét a tudomány fejlesztésében, irányításában
2. a kutatók tevékenysége, fejlődése biztosított legyen
3. önszerveződés - autonómia biztosítása (szervezetek és egyének számára egyaránt); szervezetek működésében demokrácia biztosítása
4. az intézetek önállóságát törvényben kell rögzíteni

MTA státusa: MTA = akadémikusok köztestülete

Kutatóintézetek - hatékonyan működjenek,

- MTA csak szakmai felügyeletet biztosítson
- akkreditációs bizottság döntse el, melyik intézet lehet akadémiai intézet

Vagyon - működéshez szükséges vagyont kapjon az akadémia

- állami támogatás szükséges
- kutatóintézeti vagyon - csak használati jogot kapjon az akadémia

Törvényben előírt fokozatot ne adjon az MTA, szellemi rangot érjen, jelentsen a cím.

A Széchenyi Akadémia helyét, kapcsolatrendszerét ne a törvény rendezze.

Prepeliczay István (Kisgazda 36-ok):

Az „akadémia megvédése" bevezető után a következőket tartotta szükségesnek megjegyezni:

- vitatható az a testület, amelyik 3 év alatt nem tudta Orsós Ferencet és Hóman Bálintot rehabilitálni;
- miért nem foglalkozik azzal az akadémia, hogy a barguzini lelet nem nő, hanem férfi?

Tóth Sándor (KDNP):

Az MTA intézetek és az egyetemek kapcsolatrendszerénél a kutatóintézeti hálózat szabályozására valószínűleg új törvény kellene.

Az alapkutatás az egyetemekre kell hogy kerüljön.

A kutatói létszám erózióját az akadémia nem tudta megakadályozni, ami hibaként róható fel.

Az akadémia doktori címet adhasson, ne tudományos fokozatot.

G. Nagyné Maczó Ágnes (Kisgazda-Torgyán csoport):

Nem kívánt hozzászólni a témához.

Sasvári Szilárd (FIDESZ):

Az MTA és a kutatóintézetek mellérendelt viszonyban legyenek, az intézetek felett kuratórium legyen.

Az MTA-nak állami vagyont kell biztosítani, de a kutatóintézetek ne kapjanak vagyont.

Az MTA címet adjon és ne fokozatot.

A Széchenyi Akadémiáról való rendelkezés elfogadhatatlan a törvényben.

Kulin Ferenc (MDF):

Céljuk a politika és a tudomány közötti új viszony kialakítása, a felsőoktatás és a kutatás közötti új viszony kialakítása, a felsőoktatás és a kutatás kapcsolatának szorosabbá tétele.

Politikai cél: az MTA ne legyen érdekelt gazdasági, politikai döntések meghozatalában, így a véleményalkotásban semleges lehessen. Nem akarják az akadémiát államosítani, de kutatási minisztériumot sem akarnak létrehozni;

A köztestületi működéshez szükséges vagyonnal rendelkezzen az akadémia, az intézetek az állami vagyon használói legyenek;

Költségvetési szemponttól függetlenül akarnak dönteni, olyan törvényt akarnak, amely a pótlékokat más formában építi be.

Az MDF kormányzópártként a legnagyobb konszenzusra törekszik a törvény megalkotása során.

Kosáry Domokos:

Orsós Ferenc rehabilitációjának igényével nem tud egyetérteni, de Hóman Bálintét keresztül szeretné vinni;

A kutatóintézetek jövőjéről az érintetteket is meg kell kérdezni;

Államosítani nem csak a minisztériumon keresztül lehet, hanem úgy is, hogy a vezető testület 60%-a állami jelölt;

Azért van szükség akadémiai fokozatra, mert a hallgatókat és a kutatókat (az időseket is) rá kell kényszeríteni, hogy a maximumot hozza ki magából.

Vitányi Iván (MSZP):

A kormány előterjesztésével értenek egyet;

Az MTA függetlenségét biztosítani kell;

A kutatóintézetek bizonyos függetlenséggel tartoznak az MTA-hoz;

A fő veszély az, hogy nincs elég pénz az intézetek finanszírozására.

Összeállította:

Révész Márta (1993.)

TUDOSZ NEWS * TUDOSZ VILÁG

TITKÁRI TÁJÉKOZTATÓ RÉVÉSZ MÁRTA ROVATA

Bérrendezési elképzelések

Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa felkért egy ad hoc bizottságot, hogy tekintse át, milyen bérpolitikai intézkedések szükségesek a kutatóintézetekben dolgozók életkörülményeinek javítására. A bizottság Tétényi Pál akadémikus elnöklésével elkészítette javaslatát, amelyet továbbítottak az AKT elnökének. A javaslat szerint szükséges a pótlékok tekintetében a kutatóintézetekre vonatkozó Kormányrendelet és a felsőoktatásra vonatkozó Miniszteri rendelet összhangjának megteremtése. Emellett indokoltnak tartják olyan pótlék bevezetését, amely a kutatóintézetekben dolgozók egyedi, a kutatómunkát és a kutatók munkáját segítő, nélkülözhetetlen ismereteit honorálja.

Legyen nyugdíjalap-kiegészítés a közszférában

A közszolgálati dolgozók nyugdíjalapjának kiegészítéséről kezdeményezett tárgyalásokat a kormánnyal a Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEF). Több mint 800 ezer munkavállalót érint az indítványuk, amelynek az a célja, hogy legalább a nyugdíjakban mérséklődjön az a különbség, ami ma a köz- és a versenyszférában dolgozók kereseti viszonyait jellemzi.

Az együttműködési fórum már a nyugdíjreform kidolgozásakor szóvá tette, hogy célszerű lenne a nyugdíjrendszeren belül kialakítani a közalkalmazottakat, a köztisztviselőket, a fegyveres és rendvédelmi szervek dolgozóit érintő sajátos közszolgálati nyugdíjkonstrukciót. Egyelőre annak a megoldását szorgalmazzák, hogy a munkáltatók - az állam, illetve az önkormányzatok - a kötelezően előírt járulékokon felül fizessenek be a közintézményekben dolgozók nyugdíjalapjába. Az egyéni számlákon megjelenő plusz befizetések mértékét az éves bértárgyalásokon határoznák meg.

A szövetség egyes tagszervezetei arra törekszenek, hogy egységes közszolgálati nyugdíjpénztár jöjjön létre. Ezzel összefügg, hogy az Egészségügyben Dolgozók Demokratikus Szakszervezete a Heller Farkas Nyugdíjpénztárral tárgyalásokat folytatott. Az egészségügyi szakszervezet magánnyugdíjpénztára nem alakul meg, ezért a magánnyugdíjrendszert választóknak a Heller Farkas Nyugdíjpénztárhoz való csatlakozást javasolják.

Az értelmiség előtt két út áll (?)

ILO konferencia az alkohol és a kábítószerfogyasztás ellen

A nemzetközi konferencia megnyitásakor többünknek az ismert szöveg ötlött az eszébe: Az értelmiség elött két út van, az egyik az alkohol, a másik járhatatlan. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) budapesti konferenciáján kiderült, nemcsak Magyarországon nő az értelmiség körében (is) az alkohol és a drogfogyasztás.

A konferencia bevezetőjében az ILO egyik amerikai képviselője arra hívta fel a figyelmet, hogy az alkohol is kábítószer, csak hosszabb idö alatt alakul ki a függőség. Azt szorgalmazzák, hogy a kábítószerszedést, kábítószerfüggést munkahelyi betegségként kezeljék.

Az USA-ban a kábítószeresek 70 százaléka dolgozik munkahelyén drog hatása alatt, Oroszországban a kábítószerélvezők 30 %-a üzletember. Az USA-ban végzett felmérések szerint a munkahelyi balesetek 30 százaléka összefüggésben van a kábítószer, vagy alkohol fogyasztásával. Valószínűleg ez az oka annak, hogy náluk már kiépített hálózat van, amely a munkahelyeken próbálja meggyőzni a dolgozókat az alkohol és drogmentes élet előnyeiről. Vannak olyan munkaadók, akik a hírdetéseikben büszkén vallják, náluk senki sem drog, vagy alkohol függő.

A konferencia két dologra próbálta felkészíteni a volt szocialista országokból érkezett szakszervezeti tisztségviselőket. Arra, hogyan győzzék meg a munkaadókat, hogy a bajba jutott dolgozóikon érdemes, és kell is segíteniök, valamint arra, milyen módszerekkel próbáljanak segíteni a feltételezett alkohol, vagy drogfogyasztó kollegáikon.

A bolgár résztvevők vívták ki az amerikai szervezők legnagyobb elismerését, akik szerint "a dolgozónak érezniök kell, hogy a szakszervezet a családjuk része, akikre mindig számíthatnak".

Magyarországon a Dunaferr tekinthető mintának, ahol a megelőzésre összpontosítva a táppénzes napok száma felére csökkent egy év alatt.

Mi a teendőnk? Meg kell győznünk magunkat és kollegáinkat a másik út járhatóságáról.

Miért ajánljuk a Heller Farkas Nyugdíjpénztárt?

A köztisztviselők, közalkalmazottak, a fegyveres testületeknél szolgálati jogviszonyban állók és családtagjaik számára ágazati pénztárként indult nyugdíjpénztár mára széles körnek kínálja szolgáltatásait, mind önkéntes, mind magán-nyugdíjpénztári rendszerben.

*

A pénztártagok és a munkáltatók a befektetési politikát, a működés szakszerűségét és hatékonyságát hozzáértően ellenőrzik.

*

Megbízható, stabil munkáltatói háttérrel rendelkezik.
Munkáltatói tagjaink között vannak az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, a Vám- és Pénzügyőrség, az Állami Számvevőszék, a Központi Statisztikai Hivatal, a bíróságok és ügyészségek, egyes BM-intézmények, a Pénzügyminisztérium és más minisztériumok, az MTA titkársága és néhány intézete, amelyek befizetéssel támogatják munkavállalóikat.

*

A pénztár működését a közszolgálati szakszervezetek is támogatják.

*

Taglétszáma 1998 márciusában meghaladta a 30 ezret.

*

A tagsága fizetőképes, biztos munkaviszonnyal rendelkezik, így a kockázatot megosztja.

*

Működése átlátható, költségei nem magasak.

*

Vagyona eléri a 2,5 milliárd forintot.

*

1997-ben az önkéntes nyugdíjpénztári tagok számláján jóváírt hozam
34,43 százalék volt!

*

Az önkéntes nyugdíjpénztárban a minimális havi tagdíj-kötelezettség mindössze 500 forint.

*

Független a bankoktól, ezért mindig a leghatékonyabb vagyonkezelőt választhatja.

*

Vagyonkezelőink:
Creditanstalt-IB Értékpapír Rt. és Erste Befektetési Bank Rt.
Ha bármilyen kérdésük van, választ kapnak telefonon,
illetve személyes megkeresésüket is szívesen fogadjuk!
Ügyfélszolgálat:
Hétfő-kedd-csütörtök: 7.00 - 15.00
szerda: 8.00 - 18.00, péntek: 7.00 - 13.00
Címünk: 1081 Budapest, Kiss József u. 8.
Telefon: 313-1405, 313-7285

Heller Farkas Nyugdíjpénztár
Az életreszóló útravaló

Nők és a környezetvédelem

Megélhetési okok miatt a közép- és kelet-európai országokban, beleértve Magyarországot is, a női munkavállalás általános jelenség (az otthon dolgozó vagy részmunkaidős munkavállalók mintegy 85%-a nő).

A nők hagyományos családi státuszát azonban a foglalkoztatás érintetlenül hagyta. Továbbra is elvárják tőlük a házimunkát, amelyet gyakorta „második műszak"-nak neveznek (bevásárlás, főzés, mosás, takarítás, gyermeknevelés). A statisztikák szerint a házimunka 80%-át a nők végzik, ami naponta további négy óra munkát jelent számukra. Ezen tevékenységek közé olyanok is tartoznak, amelyek jelentős kihatással vannak a háztartás „ökológiai egyensúlyára" (energiafogyasztás, hulladéktermelés és szennyező anyagok kibocsátása).

Hagyományos szerepek

Összességében azt mondhatjuk, hogy a házimunka időráfordításigénye növekszik. Mutatkozik egy olyan tendencia is, amely a családi környezettudatos viselkedésért is a nőkre próbálja a felelősséget hárítani. Ez a gyakorlat nem csupán az ipar és az önkormányzatok képviselőire, hanem magukra a környezetvédőkre is jellemző. Mindenesetre a nők immár hozzászoktak ahhoz, hogy a családon belül ők gyűjtsék össze a szemetet. Sőt immár maga a társadalom is egyre gyakrabban mutogat rájuk, amikor az ózonlyuk vagy a folyók szennyezése miatt valakire rá kell húzni a vizes lepedőt (mondván a nők túl sokat mosnak).

A jelen dolgozat célja az, hogy a *hulladék kérdésére* összpontosítva megpróbálja megmagyarázni a fenti problémákat. Ez egyben indokoltnak is tűnik, hiszen a háztartási hulladék többsége olyan tevékenységek révén keletkezik, amelyeket hagyományosan nők végeznek (bevásárlás, takarítás, mosás, mosogatás).

A háztartási hulladék mennyiségére és összetételére nézve, most csupán a nők és a hulladék közötti kapcsolatra összpontosítva, Magyarországon főleg az alábbi tényezők játszanak elsődleges szerepet:

a/ a hagyományos feleség/családanya szerepen túlmenően, a nők általában munkavállalóként is megjelennek a munkaerő-piacon;

b/ a vásárlóerő csökkenése (amely az általános elszegényedésből következik);

c/ a szélesedő termékkínálat, a „modern" fogyasztási minták erőltetése, a kereskedelmi tevékenység új formájának megjelenése;

d/ a környezeti tudatosság változásai.

Egy osztrák felmérés szerint egy átlagos háztartás évente 35 órát fordít a napi fontosságú árucikkek megvásárlására. A nagybevásárlás miatt ehhez még további négy órát hozzá kell adni. Egy másik felmérés szerint a férfiak 50%-a még soha nem vásárolt. A férfiak 52%-a még soha nem vett részt élelmiszerek napi bevásárlásában (s ugyanez vonatkozik a nők 15%-ra).

A diszkont áruházakban történő nagybevásárlások esetében azonban a gépkocsit nagyrészt a férfiak vezetik.

A magyar viszonyokkal kapcsolatban feltételezzük, hogy itt is hasonló arányok a tipikusak. A szegénység azonban itt még mélyebb, s az elérhető árucikkek köre is szűkebb. Mindkét elem növeli a vásárlás lebonyolításához szükséges idő mennyiségét.

Az önkiszolgáló rendszer már a szocializmus idejében is működött, a privatizáció azonban az ilyen jellegű kis boltokat lenyelte, s helyettük megjelentek a nyugati fogyasztási modelleket ránk erőltető multinacionális bolthálózatok. Noha (elméletileg) a szélesebb áruválaszték és a szupermarketek megkönnyítették a háziasszonyok számára a bevásárlást, e helyeken azonban igen sok az előre-, illetve túlcsomagolt áru, és egyre kevesebb a visszaváltós típusú csomagolás. Ennek következtében a környezettudatos vásárlás egyre nehezebbé vált, a csomagolás a terméket drágábbá teszi, és több hulladék keletkezik a háztartásokban.

Így azután a „hagyományos" típusú házimunkára fordítandó idő mennyisége csökkent, a szemét mennyisége azonban növekedett. Másrészt pedig egyre több az olyan termék is, amelyek esetében még a környezettudatos háziasszony sem képes csökkenteni a keletkező hulladék mennyiségét. (A befőttes üvegek betétdíjas rendszere megszűnt, a gyümölcsleveket csak eldobható csomagolásban árulják, az üvegből való kólás üvegek eltűntek, a tejesdobozok pedig mindenfelől támadnak.)

Tubusok, tégelyek, flakonok

Az időhiánnyal küzdő háziasszonyok rákényszerülnek arra, hogy félkész és gyorsfagyasztott termékeket vásároljanak, amelyek ugyan időt takarítanak meg, de a pénzt és az energiát pocsékolják, és sok (elsődlegesen csomagolási) hulladék keletkezik.

A gyermeknevelés is hulladékgyártó tevékenységgé vált (eldobható pelenkák, rossz minőségű műanyag játékok és cipők). S ugyanez vonatkozik az édességiparra is, a PEZ figuráktól a Kinder tojásig.

Az elektromos háztartási gépek gyártói profitálnak a nők háztartási problémáiból. Jóllehet a mindenféle bizgentyű használata révén valamelyes többlet-szabadidőre valóban szert tesznek a háziasszonyok, de ezt a környezet kárára érik el: a háztartások elektromos-energia fogyasztása jelentősen emelkedett (automata mosógép, mikrohullámú sütő, mélyhűtő, kenyérpirító stb.)

A takarítás fáradságos eljárásához szükséges idő lerövidítésében, „hatékony tisztítószerei" révén a kémiai ipar vette át a vezető szerepet. Ezen agresszív kémiai szerek valóban gyorsabban hatnak, de sokkal jobban terhelik a vízforrásokat (pl. mosóporok, vízkő-oldók stb.). A kemikáliákat természetesen vagy műanyag, vagy szórófejes flakonokba töltik (újratöltő csomagolás általában nincs, van viszont óriási „gazdaságos" kiszerelésű flakon. A nők ugyancsak könnyű prédái a kozmetikai iparnak is, amely óriási számban gyárt haszontalan tubusokat, tégelyeket, és flakonokat.

A fentiekből nyilvánvaló, hogy a mai „környezettudatos" nő állandóan konfliktusban áll önmagával (elveivel), férjével, gyermekeivel, a boltossal, az iskolával és a társadalommal is.

Gyakran nincs is választása: gyakran kell kompromisszumot kötnie elveivel, ugyanis nincs ideje arra, hogy naponta a piacra menjen csomagolás nélküli áruért és friss alapanyagokért, vagy, hogy „környezetbarát" termékeket találjon háztartása számára.

Úgy érzi, neki kellene jó példát mutatnia háztartása számára - de az alternatív termékek nem elérhetőek (vagy ha igen, akkor azok sokkal drágábbak, mint a hagyományosak).

Szeretne egészséges konyhát vezetni, gyümölcsökkel, de az összetevők alig elérhetőek, a gyerek kiköpi a müzlit, a teljes kiőrlésű kenyér drágább, a gyümölcsre nincsen pénze...

Szeretne kevesebb hulladékot termelni, de erre nincs lehetősége, a szelektív hulladékgyűjtés nem működik (mert pl. az önkormányzat elmulasztotta megszervezni).

A férj nem hajlandó megcsinálni a bevásárlást, de a hibákat mindig megtalálja, és csak hagyományos kaját hajlandó megenni. Dobozos sört rendel és bepörög, ha üvegben kapja. A férfi hagyományos szerepe a háztartási ezermester, aki megjavítja a háztartási cuccokat és bizgentyűket, s megbütyköli az autót. És egy további jelenség: minél több elektromos buzera van a konyhában, a férj egyre kevesebb időt tölt el ott (ennek bizonyára pszichológiai alapjai vannak)...

„Környezeti tanszékek"...

A gyermeknevelés egyre inkább a nők dolga, ezért ő az, akinek a környezeti tudatosságot a gyerekbe kell oltania, elmagyaráznia, hogy miért kell megóvnunk a természetet, illetve, hogy miért fontos az egészséges életmód stb.

A társadalmi környezet azonban, a hirdetések, az óvodák és iskolák „elvárásai" ezeket nem erősítik meg. A magyar háziasszonyok többsége nem igazán tudja, hogy mit is kezdjen a környezeti kihívással. Az iskolában nem tanultak környezetvédelemről, mert az nem szerepelt a tanmenetben. Az információk zöme a szomszédoktól, a női magazinokból és a TV hirdetésekből származik. Sajnos nincsen pénzünk társadalmi célú hirdetésekre, és a termékreklámok elfelejtik megemlíteni a termékek ökológiai vonatkozásait.

Pozitív viszont, hogy az 1980-as évek végén, illetve az 1990-es évek elején egyre több főiskolán és egyetemen nyitotta meg a kapuit a környezeti tanszék. A diákok többsége nő. Noha nyilvánvaló okok miatt a zömük az iparban, illetve igazgatási szerveknél helyezkedik el, azért ők továbbra is a környezetvédelem élvonalában állnak. Az igazi megoldás azonban egy olyan új generáció lesz majd, amelyik már korai életkortól környezeti nevelésben részesült. Ezt táplálják azok a remények is, hogy a nők hagyományosan érzékenyebbek a környezeti problémák iránt, mint a férfiak. Az ökológiai tanácsadó szolgáltatások statisztikái ezt világosan jelzik (pl. a győri iroda ügyfeleinek mintegy 70%-a nő).

A nők érdeklődésének megnyerése érdekében a környezetvédőknek sokkal jobban kellene figyelniük a fogyasztóvédelmi kérdésekre (elsődlegesen az ökológiai fogyasztóvédelemre).

Mindenki tisztában van azokkal a változásokkal, amelyeket a politikai rendszer megváltozása után a fogyasztói társadalom országainkban történt megjelenése okozott. Elmulasztottuk azonban azt, hogy a hatékony fogyasztóvédelmi szervezeteket hozzunk létre.

A nők figyelmének felkeltésével ezek a szervezetek nem csupán saját társadalmi pozíciójukat erősíthetik meg, hanem felgyorsíthatják a nők számára azt a folyamatot is, amelynek során egyre inkább környezettudatosakká válnak.

Gurmai Zita

Haditudósítás

Kuti László 1990 óta vesz részt — az Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés képviseletében — az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) munkájában. A TUDOSZ elnöke a Szószólóban rendszeresen (hadi)tudósít az érdekegyeztetés „harcmezejéről".

Az elmúlt időszakban az volt a kérdés Kedves Olvasóim, hogy mikor lesz ismét ÉT? Most pedig már az, hogy lesz-e egyáltalán?

Úgy tűnik, hogy nemrég megalakult kormányunknak – ellentétben a korábbiakkal – egyáltalán nem sürgős a szociális partnerekkel folytatott érdekegyeztető tárgyalás elkezdése. S ha odafigyelünk az eseményekre ez talán még érthető is...

Igaz ugyan, hogy a bemutatkozó találkozás már megvolt a múlt héten, mikor is Stumpf István, a kancelláriát vezető miniszter fogadta a szociális partnerek vezetőit. Igaz szigorúan különkülön, (de volt ennek előnye is), mert így még a látszata is elkerülhetővé vált annak, hogy ismét megindult az érdekegyeztetés. Viszont többeknek a mai napig komoly fejtörést okoz, hogy most a kormánnyal, vagy a kancelláriával tárgyaltunk. A sajtó nyelvén szólva "rövid megbeszélés"-nek nevezett találkozón (tényleg rövid volt) elhangzott, hogy a jelenlegi elképzelések szerint az érdekegyeztetésért felelős miniszter, a Gazdasági minisztérium vezetője – korábban lekötött (?) programjai miatt – csak augusztus tizennyolcadikán tud találkozni az Érdekegyeztető Tanáccsal. Ez még rendben is lenne, ha közben elkezdődne az érdemi munka, mert lenne miről tárgyalni, lenne feladat, megvitatandó például a jövő évi költségvetés tervezete, az ÜT-KT választások lebonyolításához szükséges jogszabálytervezet, az ÉT második félévi munkaterve, az adótörvények tervezete, a tb. járulékok csökkentése, stb. Ezek ugyanis a szokásos nyárvégi-őszelei érdekegyeztetési témakörök, amelyeket általában augusztus elején szoktunk elkezdeni megtárgyalni, s ha komolyan vesszük az érdekegyeztetési feladatokat, akkor az idén is haladéktalanul el kellene kezdeni a munkát.

Aztán természetesen van „nem szokásos", de nagyon is aktuális témakör: a tb.-önkormányzatok megszüntetéséből adódó problémák megvitatása, az úgynevezett átmeneti állapot minél gyorsabb lerövidítése. Úgy gondolom, ha már a megszüntetésről nem volt érdekegyeztetés, legalább a kivezető utat próbáljuk egyeztetve megkeresni. Itt ugyanis már nem igaz az önkormányzatok megszüntetése előtti érdekegyeztető tárgyalások elmaradásával kapcsolatban a Családvédelmi minisztérium politikai államtitkárának tulajdonított kijelentés, miszerint annyira ismerjük egymás álláspontját, hogy fölösleges az érdekegyeztetés. Megjegyzem én még jól emlékszem arra az időre, mikor konföderációvezetőként vállvetve küzdöttünk (természetesen az érdekegyeztető tanácsban) a társadalombiztosítási önkormányzatok létrejöttéért, és bizonygattuk a kételkedő parlamenti képviselőknek, hogy a tb.-önkormányzatok létrejötte egy komoly lépés a fejlett Európába vezető úton. Úgy látszik, most irányt váltottunk és kelet felől próbáljuk Európa nyugati felét megközelíteni.

A társadalombiztosítás irányításával kapcsolatos kormányzati elképzeléseket még nem ismerjük (gondolom előbb utóbb kialakul, hogy mire alapozták gyors döntésüket), de meggyőződésem, hogy a végső megoldás csak az önkormányzatok felállítása lehet, ugyanis nehezen vitatható, hogy a vagyon sorsáról és a vagyonnal való gazdálkodásról azoknak illetve azok képviselőinek kell dönteni akik a pénzt összeadják, akik a járulékot befizetik, tehát akiket illet, a munkáltatók és a munkavállalók képviselőinek. Erre eddig a legjobb megoldás az önkormányzat. Amelynek léte minden ellenkező állítás ellenére nem alkotmányellenes.

A „helyzetet csak fokozza", hogy minket nemcsak az ÉT, hanem a KIÉT is érdekel. Ugyanis mihamarabb el kellene kezdeni a költségvetés tervezetének megvitatását, és ezzel egyidejűleg a jövő évi közalkalmazotti bértárgyalásokat. Ennek pedig hivatalos fóruma a *Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa*, a KIÉT, amelyről jelenleg – a Munkaügyi minisztérium megszűntével – még azt sem lehet tudni, hogy melyik minisztériumhoz tartozik, ki a felelős érte, ki hívja össze. Az érdekegyeztetésért felelős Gazdasági minisztériumhoz, amely döntően a versenyszféra ügyeivel foglalkozik? A Pénzügyminisztériumhoz, amely egyre inkább a kormány könyvelői feladatait látja el, s a pénzügyeken kívül más nem igazán tartozik a hatáskörébe? Esetleg a kettőhöz közösen, vagy valamely más kormányzati szervhez? Nem ártana tudni, mert ha hihetünk a madarak csiripelésének kemény ősz elé nézünk.

Nem tudom mi lesz. De azt tudom, hogy hamarosan lépni kell valamit, el kell kezdeni a kormány, a munkáltatók és a munkavállalók közötti érdekegyeztető tárgyalásokat, mert kifutunk az időből, s a tárgyalások elmaradása miatt csak a munkavállalók járnak, járhatnak rosszul.

Q-ti

A TUDOSZ telefonszámai:
149-0793
vagy 270-0555/552
TUDOSZ e-mail:
tudosz@mail.interware.hu

Július 25. utáni
Új telefonszámaink
közvetlen + fax és üzenetrögzítő:
3 4 9 - 0 7 9 3
központi telefonszámok (az 551, vagy az 552-es melléket kérve):
350-0555, 350-0666
350-0777, 350-0888

SZÓSZÓLÓ
A Tudományos Dolgozók Szakszervezetének lapja
Felelős szerkesztő: **dr. Dura László**
Tel., fax: 138-4059
A Szószóló szerkesztőségi tanácsadó testületének elnöke:
dr. Pomogáts Béla
Kiadja: a TUDOSZ
Felelős kiadó: **dr. Révész Márta**
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt.
Budapest 1998-7793
Felelős vezető:
Lendvai Lászlóné
vezérigazgató
ISSN 0239-0035

Politika mint termék

Választási értékeink

Normális politikai körülmények között a propaganda szerepe az egyes parlamenti ciklusok alatt szinte a nullára csökken és tulajdonképpen csak a választási kampányidőszakban növekszik meg a jelentősége. Általában véve az állampolgári vélemény külső befolyásolásának mértéke mutatója lehet adott politikai folyamatok demokratizmusa fokának is. Leegyszerűsítve: a kevésbé demokratikus rendszerek hatalmi berendezkedésük legitimitását elsősorban ideológiai/propagandisztikus eszközökkel kívánják - jobb híján - elérni, míg a demokratikus társadalomrányitás nem igényli ezeket a technikákat, mondván, elég, ha a politikai gyakorlat legitimál. Éppen ezért tűnik túlzónak az amerikai nyelvfilozófusnak, Noam Chomsky-nak egy közelmúltbeli kijelentése: „A propaganda az a demokráciában, ami az erőszak a diktatúrában". Hogy mennyire viszonylagossá válhat a kettő közötti határ, arra éppen Hitler szolgáltat jó példát. A Mein Kampfban - elimeréssel adózva az amerikai public relation iparág technikáinak (egyben újból elitélve a demokrácia tehetetlenségét) - megjegyzi: „Ha megint eljön az idő, nekünk is lesz propagandánk." És éppen a totalitarizmusban válik egyértelművé, hogy ez mennyire egyenrangú szerepet kapott a nyílt erőszakkal.

Marketing

A demokratikus politikai folyamatokat vizsgálva viszont már a korai politológiai elemzésekből is kiderült, hogy a politika világának olyan sajátos kifejezései, mint „a politika, mint áru", „a politikus, mint színész", „a politika, mint termékeladás", egyértelműen a marketing felé tolja el a politikai - különösen a választási - módszereket. Még az odafigyelő laikus számára is tisztán kivehető ugyanis a politikus nyílt színi szereplése - a parlament plenáris ülésén, tévében, rádióban, nagygyűlésen - és a kevésbé látható szerepek - bizottsági ülésen, szakmai fórumokon - közötti különbség. E „kettős identitás" lelepleződése időlegesen lehet kínos is, de az „áru" eladhatóvá tétele érdekében ezt is kockáztatni kell.

De a politikai pártok programjai, ígéretei, állásfoglalásai hasonlóképpen áruvá válnak, amelyet úgy kell becsomagolni, hogy minél kelendőbb legyen, hiszen az adott párt parlamentbe való bejutása a tét, és ezért semmi sem drága. Természetesen a kampányra bízni mindent éppúgy hazardírozás, mint alábecsülni a belőle adódó lehetőségeket. Mindenesetre a piaci reklám területének jó néhány alapvető tételét sikerült a kampánymenedzselés során adaptálni a választási szakembereknek. Ilyenek például a politikai kultúra által követett tradíciók figyelembe vétele vagy elvetése; a pártattitűdök és -preferenciák pontos felmérése; a választói magatartásokat meghatározó, befolyásoló dimenziók [pl. nem, generációs kapcsolatok, szakképzettség, politikai érdeklődés, a politikusokba vetett bizalom, vallási-világnézeti beállítódás] feltérképezése; a pástra küldött politikusok alkalmassági elemzése. Érthető, hogy a pártok és a választási stratégia sikerességét egyre inkább az un. három „T" - technológia, technokrácia és technika - eredményességétől teszik függővé.

Mi a szimbólumod?

Bár egy kampány sikerességének kétségtelen mércéje az adott párt mandátumainak a száma, mégsem felesleges a választásokat követően, utólag is megvizsgálni, hogy vajon van-e valóban összefüggés az alkalmazott technikák milyensége és a választási szereplés kimenetele között. Az 1994-es választások kampányszociológiai elemzései arra hívták fel a figyelmet, hogy hangsúlyosabbá váltak a pártpreferenciáknak a polgári társadalom, illetve a piacgazdaság felé történő elmozdulásai, határozottabb igény mutatkozott a stabilitás visszaállítására és a gazdasági hanyatlás megállítására. Kicsit megkopott a négy évvel korábbi „szabadságélmény", csökkentek a nyugattal kapcsolatos illúziók és a kampány során visszaszorult a „keresztény" jelző használata is. Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor, akik kultúrantropológiai vizsgálódásaik keretében visszatérően foglalkoznak „a választási kampányműsorok szimbolikus és értéküzenetei" elemzésével, a mostani választások után hetekkel már megjelentették újabb értékszociológiai vizsgálódásuk eredményeit [Értékválasztás '98. Membrán könyvek 2. Új Mandátum Kiadó, 1998.] A hivatalos - az országos listát állító pártok által a közszolgálati televízió számára készített - kampányfilmek elemzése során egyáltalán nem foglalkoztak olyan tartalmi mozzanatokkal, mint az egyes pártok politikai céljai, szövetséges taktikái stb. Kizárólag arra voltak kíváncsiak, hogy az egyes pártok milyen értékeket jelenítettek meg kifejezett módon, melyek a leggyakrabban hangoztatott értékeik, ezek milyen általános értéktendenciát jeleznek, de emellett arra is figyeltek, hogy bizonyos elemek milyen szimbolikus jelentéseket vehetnek fel - akár a készítők szándéka ellenére is.

„Mondd meg, mi a szimbólumod, s megmondom, ki vagy" - utalt Hankiss Elemér a szimbólumkutatás fontosságára. Ebből a szempontból mindenképpen a magyar politikum szereplőinek sokszínűségét jelzi a szimbólumvilág tarkasága. Érdemes végigfutni azon, hogy az egyes pártok mely értékeket kívánták hangsúlyozni kampányuk során (az országos listát állító pártokról van szó, még ha némelyikükről már el is feledkeztünk). Együtt Magyarországért Unió: „együtt", biztonság, tisztesség, jólét; Fidesz: „együtt", jövő, polgári, demokrácia, jólét, tisztességlopás, igazságosság, szabadság; FKgP: (köz)biztonság, becsület, jólét, család, jövő; KDNP: nemzet, Magyarország, Európa, család, anyaság, „együtt", tisztesség, jövő, jólét; MDF: család-anya-gyermek; jövő, haza, biztonság; MDNP: társadalmi harmónia, Európa, demokrácia, versenyképesség, (köz)biztonság, család; MIÉP: magyar, haza, jövő; MSZP: jólét, jövő-21. század, biztonság-stabilitás, család-gyermek, verseny, demokrácia, folyamatosság; Munkáspárt: esélyegyenlőség, magyar, jövő-21. század, család, tisztesség-becsület; Nemzetiségi Fórum: „együtt", Európa, polgár; SZDSZ: Európa, stabilitás, jólét, polgári, szabadság, igazmondás; Új Szövetség: „együtt", magyarságnemzet, család, igazság (hazugság, becsapás, lopás), szabadság. Az elemzés során az a tanulság vonható le, hogy a Fidesz által használt értékcsoport illetve politikai kínálat fogta át legszélesebben a társadalomban uralkodó értékek skáláját.

Kevesebb negatív kampányolás

A korábbi évek tapasztalatai alapján is az a következtetés, hogy „minden választásnak van egy általános - a pártok által feltételezett közvéleményhez igazodó - értékdivatja, s az esélyes pártok általában azok, amelyek többet használnak e 'divat' által leginkább preferált értékek közül". Ugyanakkor az is bebizonyítható, hogy ez az összefüggés egyirányú, vagyis a későbbi győztesek valóban sok ilyen típusú értéket használnak fel, de csupán attól, hogy egy párt nagyon sok ilyen értéket használ - még nem lesz győztes.

Mindenképpen eredménye a '98-as kampánynak, hogy csökkentek benne a negatív kampányolás mozzanatai. A pártok nagyobb része kizárólag pozitív értékeket említett kampányfilmjeiben (MSZP, KDNP, SZDSZ, Együtt Magyarországért Unió, MDF, MIÉP) és a többieknél is a pozitív értékek kerültek túlsúlyba. A negatív értékemlítések, támadó megjegyzések aránya: MDNP - 8 %, Munkáspárt 11 %, Fidesz - 16 %, FKgP 27 %, Nemzetiségi Fórum - 30 %. Egyedül az Új Szövetségnél dominált a negatív kampány, náluk a megemlített negatív elemek aránya 64 %. A pozitív értékek tekintetében az átlagtól kétféle eltérés említhető meg. Az MSZP és a KDNP használta mennyiségileg a legtöbb értéket, mintha minél több értékelőfordulást igyekeznének belezsúfolni a filmbe. Az MDF és a MIÉP éppen ellenkezőleg, néhány alapérték sugallatára használja fel a rendelkezésre álló - három perces - időt; a MIÉP a hazafias elkötelezettség, az MDF a családi harmónia, az otthon, a jövő értékei köré.

Annak érzékeltetésére, hogy a kampányfilmek milyensége és a választási eredmény közötti korreláció mégsem túl szoros, érdemes a nagy győztes és a nagy vesztes filmjeinek étekelemzését összevetni. A Fidesz filmjére alapvetően az jellemző, hogy nyelvezetében a szakszerű, a retorikus, a hétköznapi-társalgási, és az anekdotikus-humoros-népi stílus egyszerre volt jelen. A „népi jelleg" a korábbi ('90)-es humornak adott új jelleget. Nagy hangsúlyt kapott a „mi tanulunk a választóktól". A pártelnök beszédének két részletében kétféle öltözetben jelent meg: az egyik kekiinges, hétköznapi, a másik fehér inges, sötét zakós, ünnepies viselet. Az egész film is kétféle alapszínben - a Fidesz színeiben - volt rendezve: kék és narancs.

Metakommunikációs jelek

A szövegek felépítésében az ellentétpárok és a poénok uralkodtak, az alapérték szempontjából az „együtt"-et középpontban helyezve, és azt, hogy a párt az egyetlen jó alternatíva a leszerepelt múltat képviselő ellenfeleivel szemben. Az SZDSZ kampányfilmjét - egyébként az MSZP-hez hasonlóan - nagy mértékben a lezáruló ciklusban betöltött kormányzati szerep határozta meg. Nagy részt a párt vezetői szerepelnek kormányzati szerepükben, sokat látható az ezt szimbolizáló Parlament is. Néhány - SZDSZ-es miniszter által felügyelt területhez kapcsolható - eredményt állítanak az előtérbe (telefonellátás javítása, Budapest belvárosának rekonstrukciója, az iskolák számítógépes ellátottságának javítása). Két fő képzetkör uralja anyagukat: a fiatalság különböző korcsoportjainak és modernségszimbólumainak szerepeltetése (ami így együtt az értelmiség/képzés/haladás/jövő kapcsolatát sugallja) és a (budapesti) polgári tradíciók. A metakommunikációs jelek - a három vezető egyenrangú munkatanácskozása, vagy az, hogy a gyerekek a vezetők bevonulásakor ülve maradnak - a merev tekintélyelvnek ellentmondó, liberális értékrendre utalt. Feltűnő az is, hogy a filmen bemutatott vezetők sok emberrel találkoznak, ezek azonban nem tömegként, hanem hangsúlyozottan egyénekként, legfeljebb csoportban jelennek meg.

A család és a nemzeti színű nejlonszatyor

A kampány és a sikeresség közötti közvetlen kapcsolat tehát kevéssé mutatható ki, az viszont bizonyos, hogy a kampányfilmek hibái, az alkotóik szándékaitól való eltérés tovább gyengítheti a hatást. Sőt, az is nyilvánvaló, hogy a legprofesszionálisabban elgondolt és kivitelezett műsorban is előfordulnak olyan hatások, amelyek nem azt mondják a nézőknek, ami a párt szándéka. Így például a KDNP és az MDF - egyébként jól kidolgozott - filmjeivel kapcsolatban említi a tanulmány, hogy azok tartalmi közlendője viszonylag csekély volt. Nem szálltak be ugyanis a politikai versenybe annak hangsúlyozásával, hogy a párt mentalitása - keresztény jelleg, illetve családcentrikus szemlélet érvényesítése - hogyan képviselhet mást, mint vetélytársai. Az MDNP és az FKgP filmjei esetében pedig a pártelnökök - minden érzelmi hatással bíró képi, vagy zenei eszköz alkalmazása nélkül - egyhangúan végigbeszélték a filmet, ráadásul az FKgP elnöke nem is a kamerába (a nézőre), hanem mellé (a súgógépbe?) néz. Mindez azt sugallta, hogy az előadó viszonya külsődleges a mondandójához, feladatnak, kényszerű kötelességnek tekinti mondandóját. Felemás hatású volt a MIÉP filmjében, amikor a pártelnököt egy hölgy köszöntötte, akinek a kezében nemzetiszínű nejlonszatyor volt. Ez nyilván nem tartozott a film tervezett elemei közé, viszont - nyilván a nemzeti érzés fontosságát sugallva - benne maradt a filmben. Ugyanakkor a zászló színei egy nejlonszatyron már nem a hazafiságra, hanem annak olcsó pénzre váltására, az az elüzletiesedésre való asszociációkat kelthetett, ami feltehetően igencsak távol állt a filmkészítők eredeti céljaitól. Kínos volt az a baki is, amely az MSZP szórólapján volt látható: ugyanazt a - mellesleg német - családot ábrázoló képet vettek át egy reklámcég képkészletéből, amelyet négy évvel korábban a KDNP is használt.

Ami tendencia kiolvasható a 98-as kampány során alkalmazott eszközökből az a személyesség megnövekedett igénye, a mindennapi dolgok jelentőségének felismerése és a lakásokba, otthonokba való szereplés igyekezete. Az állampolgár pedig talán annyit profitált mindebből, hogy talán a továbbiakban könnyebbé válik számára álló annak felismerése, hogy a politikus különböző szerepei közül mikor éppen melyik minőségében lép színre.

R.B.

NÉPSZAVA 1988. április 8. 7

Alkotó vita a tudományos dolgozók érdekképviseletéről I.

A gazdasági és társadalmi kibontakozás változásokkal jár együtt. Gazdasági, társadalmi és politikai szervezetek a kor követelményeinek megfelelően készülnek átalakítani struktúrájukat, tevékenységi körüket. A változások sürgetése a dolgozók érdekképviseletét ellátó szakszervezeti mozgalomban is felerősödött. Különösen a nagyon sokféle foglalkozást és szakmát tömörítő Közalkalmazottak Szakszervezetében. A szakszervezet eredeti törekvése mellett összefüggésbe hozható ez a tudományos munka társadalmi presztízsvesztésével, amit a tagság a szakszervezetektől is számon kér. Az pedig természetes, hogy hivatásuknál fogva éppen a társadalomkutatók fogalmazták meg legmarkánsabban változtatási törekvéseiket.

azonban nem re új szervezeti formát ke- azóta is fo-

nának a tudományos dolgozók szakszervezetének bármely testületéhez, illetve tisztségviselőjéhez. Az alapszervezetek lennének a döntéselőkészítő testületek. Érdekegyeztető-érdekvédő munkájukat a titkos szavazással megválasztott tisztségviselőkre bíznák. Az alapszervezetek választott képviselői időszakonként, de legalább ötévenként kétszer összehívnák a küldöttértekezletet. A küldöttértekezletek között pedig az egymással szövetségben álló alapszervezetek közös, választott döntéshozó testülete, a *titkárok tanácsa*, mint irányító, koordináló és ellenőrző szerv

zatban képviseltessék magukat?

— Ha valóságos autonómiát akarunk, akkor az egyes szakszervezeteknek a *nevükben* is biztosítani kell az önállóságukat — véleked ik Tóth Attila. — Ha csupán tagozatok tömörülnek egy szakszervezetben, vajon ki dönthet el, hogy melyik réteget helyezik előtérbe, és melyik rovására például egy szűkös béremelés során.

— Még egy dolgot szeretnék elmondani — szól közbe Polgár Tibor. — A mi elképzelésünk esetleg modellként szolgálhatna az egész szakszervezeti mozgalom megújulásához. A következő szakszervezeti kongresszusig

Zavarta a „szerveket" a különböző, de hasonló nevű szervezet

A Szószóló előző számában emlékező cikk jelent meg a TUDOSZ tíz évvel ezelőtti megalakulásáról. Megkíséreltem utána járni, hogy az új szakszervezetek születéséről mit őriztek meg a korabeli belső elhárítás — közismertebb nevén a BM III/III-as csoportfőnökségének — fennmaradt jelentései. Ezek közül a megmaradt, illetve átadott iratokat jelenleg a Történeti Hivatalban őrzik. Az 1998. évi napi jelentésekből ugyan több száz olvasható mind a szerveződő Szabad Kezdeményezések Hálózatáról, mind pedig a FIDESZ-ről, vagy éppen a Dunaszaurusz elleni tiltakozó megmozdulásokról — hogy csak a gyakoribb jelentési tárgyköröket említsem. Hozzájuk képest viszont a TDSZ* — köznapi fordulattal élve — „a kutyát sem érdekelte". Az alternatív szakszervezeti megmozdulásokról fellelhető mintegy három tucatnyi jelentés — tartalmát illetően — egytől-egyig a TDDSZ szerveződéséről, szóvivőinek tevékenységéről tudósít. Pontosítva; három alkalommal a TUDOSZ nevéhez társítva szólnak a TDDSZ aktivistáinak nyilvános vagy konspiratív akciójáról. Úgy tűnik, hogy a „szerv" hivatásos fürkészői akkor még nem mindig tudtak különbséget tenni a — nemcsak szakszervezeti — gründolási lázban született újabb szerveződések között. Esetleg arról is szó lehet, hogy az eddig még fel nem dolgozott, más típusú iratok között bukkanunk majd a TUDOSZ létrejöttét hatósági szemmel megörökítő anyagokra.

Gyarmati György

* A két tudományos szakszervezet (megalakulásukig) TDSZ néven szerveződött.